

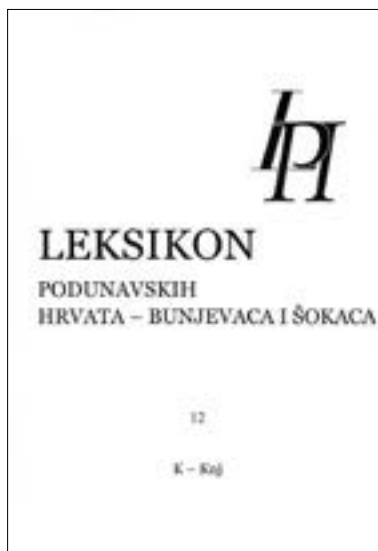
zom detaljno opisanih elemenata hodočašća. Osim pojašnjenja samoga pojma hodočašća, autor u povijesnom prikazu razlaže obilježja hodočašća, navodi najpopularnija mjesta među hodočasnicima, među kojima posebnu pozornost posvećuje svetištu Jud (u Mađarskoj). Iste je, inače, objavljen i u najnovijoj *Subotičkoj Danici*.

Recenzentica ovoga zbornika prof. dr. sc. Dubravka Božić Bogović napisala je u svojem zaključku kako je zbornik vrijedan doprinos poznavanju različitih vidova mjesne hrvatske povijesti, ali i u više aspekata jedinstven i originalan te time dragocjen. Takva ocjena o ovome zborniku zacijelo stoji! Dodajmo ovom zaključku kako je sunakladništvo ZKVH-a posljedica programskoga opredjeljenja – ono, među ostalim, sadržava i međunarodnu suradnju sa sličnim institucijama iz inozemstva u područjima kulture, umjetnosti i znanosti glede tema koje su od značaja za Hrvate u Vojvodini. Prilog tome je zasigurno i suradnja s udrugom Šokačka grana iz Osijeka koja ima svoj neprijeporni kontinuitet čime su prinosi još važniji.

Katarina Čeliković

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. XII. (K–KNJ), ur. Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2013., 200 str.

U nakladi Hrvatskoga akademskog društva iz Subotice, koncem 2013. godine objavljen je 12. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. U ovome svesku koji obuhvaća dio slova K, na 200 stranica obrađeno je 186 natuknica – od šokačke igre *kabatulja* pa do opsežnog članka *književnost*,

a cjelokupni sadržaj prati 141 ilustracija. U ovome *rudarskom poslu* sudjelovala su 53 autora, a novina je što će od ovoga sveska biti objavljivane i dopune, s natuknicama koje su izostale u prijašnjim svescima. U ovome svesku ima 6 takvih priloga.

U 12. svesku *Leksikona*, kao što je već uobičajeno, objavljeno je više životopisa značajnih osoba iz prošlosti, ali i sadašnjosti bačkih Hrvata (somborski učitelj *Ivan Kalčan*, isusovci rodnom iz Lemeša *Đuro Kanjurski* i *Grgo Knezi*, kazališni pisac iz Gare *Antun Karagić*, slikar *Lajčo Karagić*, dugogodišnji predsjednik državne samouprave u Mađarskoj *Mijo Karagić*, slikar *Bogomil Karlavaris*, franjevac *Matija Petar Katančić*, koji je u Budimu prvi preveo Bibliju na hrvatski jezik, učitelj iz Bača *Lajčo Kesejić* i njegov sin sportski djelatnik *Franjo Kesejić*, književnik iz Novog Sada *Tomislav Ketig*, književni povjesničar *Geza Kikić*, planinar *Pavle Klinovski* itd.).

Ovaj svezak je osobit po tome što ima čak dvadesetak izvedenica od riječi *katicizam* i još s time povezanih niz poj-

movala. Kao što je već ustaljena praksa, rad i na ovom svesku nije bio samo kompilacijski, nego su članovi uredništva i suradnici često morali istraživati na terenu. Tako su sada podaci o kalvarijama, kapelama i kaštelima u hrvatskim mjestima u Vojvodini i mađarskom dijelu Bačke na jednom mjestu.

Obradene su i neke plemićke obitelji (*Kaić, Knezi*), toponimi (*Kačmar, Kelebijia, Kerestur* i dr.), kalendari, veći broj etnografskih natuknica (*kalančov, kalpak, kamašle, karuce, kasla* itd.), časopisi, opće natuknice (*karakterologija, Karaševci, kaštelj, književnost* i dr.). U dopunama je objavljeno 6 članaka: *Alagina pravila, Bela Blesić, Marko Buljovčić, Franjo Gabrić, Bela Horvat* i *Tošo Išpanović*.

Osobitu važnost u ovom svesku imaju natuknice o periodičnoj publicistici i književnosti (181-191 str.) koje potpisuju Eva Bažant, dr. sc. Ivan Trojan, dr. sc. Petar Vuković, prof. Katarina Čeliković, dipl. iur. Naco Zelić, dr. sc. Slaven Bačić, glavni urednik *Leksikona* i prof. Tomislav Žigmanov, izvršni urednik *Leksikona*.

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevac i Šokaca je višegodišnji projekt i kapitalno djelo Hrvata u Vojvodini u kojemu minuciozno i s puno truda rade brojni suradnici različitih profesija i izobrazbe. Već na predstavljanju 1. sveska zaključeno je da se kao takav uz *Bibliju* treba naći u svakoj kući Hrvata i svih onih koje zanima enciklopedijsko znanje o kulturi, povijesti i književnosti na ovome prostoru.

Ipak, želim naglasiti, dok neki pojedinci jedva čekaju svaki novi svezak *Leksikona*, drugi kao da još nisu svjesni njegova značaja i ne koriste ga kao pouzdan izvor relevantnih podataka koji nam če-

sto manjkaju. O tome je na promociji 12. sveska *Leksikona* u Subotici, među ostalim, govorio povjesničar iz Zagreba dr. sc. Robert Skenderović, inače i sam revni suradnik *Leksikona*:

„U temelju svake zajednice leži kolektivna memorija. Bez te memorije mi nismo zajednica. To što je naša povijest, povijest podunavskih Hrvata još uvijek neistražena, pokazuje da su veze unutar naše zajednice bile dosta slabe, a ta slabost je razarala zajednicu i pomagala našem otuđenju od vlastitih korijena. Memorija vlastite prošlosti nam jednostavno dokazuje da nije sve počelo ni s nama ni od nas, nego da smo mi samo jedna generacija koja je, kao i mnoge generacije prije nas, ulagala u ovo društvo.“

U ovom prikazu želio bih navesti i riječi također aktivnog suradnika *Leksikona* dr. sc. Ivana Gutmana, koje se odnose na važnost ovog projekta:

„Ja sam veliki fan i navijač ovog *Leksikona*. Smatram kako je to nešto veliko i da je tu skupljeno mnoštvo podataka. Tehnologija je jako napredovala. Prije 100 godina nitko nije imao telefon, sada svi imaju mobitele, koriste internet, a prošlost polako odlazi u zaborav. Neke stvari se više niti ne upotrebljavaju. Zato ovaj *Leksikon* čuva riječi, pojmove, nazive, kojima prijeti nestanak, a na ovakav način će se sačuvati od propasti.“

Podsjetimo se, prvi svezak *Leksikona* pojavio se u svibnju 2004. godine i do sada je predstavljen 56 puta u 24 mjestima u Vojvodini, Mađarskoj, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U izradi svih 12 svezaka sudjelovalo je ukupno 145 suradnika, koji su obradili ukupno 1.474 pojma. Često se prva predstavljanja organiziraju u manjim mjestima (Plavna,

Vajska), što svjedoči da se *Leksikon* priređuje za širu javnost, a ne samo za akademsku, što je za svaku pohvalu.

Tiskanje ovoga sveska pomogli su: Ministarstvo kulture, informiranja i informacijskoga društva Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, Grad Subotica, Velesposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Javno komunalno poduzeće *Suboticaplin* iz Subotice. Svezak je tiskan u nakladi od 1.500 primjeraka.

Zvonimir Pelajić

Lazo Vojnić Hajduk, *Kamen sjećanja*, samizdat, Subotica, 2013., 72 str.

U nastavku svojega samizdatskoga nakladništva, Lazo Vojnić Hajduk u luksuznom je izdanju (kunstdruck papir, ilustracije u boji) u nakladi od 200 primjeraka objavio knjižicu o restauraciji nadgrobnoga spomenika Age Mamužića (1844.-1902.), koji se nalazi na subotičkom Bajskom groblju sv. Petra i Pavla. Uradak je ujedno i nastavak njegova zanimanja za jednoga od najznačajnijih preporoditelja bunjevačkih Hrvata, zbog čega autor knjižicu drži prilogom njegove ranije knjige o Agi Mamužiću.

U svojemju *Predgovoru*, mr. sc. Maja Rakočević Cvijanov, kipar konzervator, u kratkim je crtama iznijela osnovne arhitektonske podatke o predmetnoj grobnici (koja je objekt od posebne kulturne važnosti za Suboticu i koja uživa prethodnu zaštitu sukladno Zakonu o kulturnim dobrima), te o sudionicima obnove, dok je autor u svojemju predgovoru naslovljenom *Spomenik trajni biljeg postojanja „Kamen sjećanja“* iznio vlastite kontemplacije o nadgrobnim spomenicima.

U prva dva poglavlja (*Ulomak iz životopisa Age Mamužića* i *Tko podiže spomenik Agi Mamužiću*) knjižice, opisane su glavne crte iz života Age Mamužića te naglašeno kako je grobnicu dala podići mlada preporoditeljeva udovica Amalija, rođ. Vojnić Hajduk, vođena prije svega ljubavlju, a ne zbog ovjekovječenja društvenoga položaja njezinoga preminulog supruga. Međutim, protivno očekivanjima iz naslovâ poglavlja, u tekstovima ima manje činjenica, a mnogo više piščevih često nesuvislih kontemplacija. Sâm proces restauracije nadgrobnoga spomenika opisan je u sljedeća tri poglavlja: u prvome (*Stanje prije obnove, početak izgradnje*) dane su podrobne građevinske značajke spomenika, u drugome poglavlju (*Potreba za obnovom, Stvaranje uvjeta za početak radova*) iznesen je administrativni proces obnove uz preslike dokumenata i nacrt, dok su u trećem poglavlju (*Tijek obnove*) opisani izvedeni građevinski radovi. Osim detaljnoga iznošenja arhitektonskoga, administrativnog i građevinskog procesa obnove, u ovom dijelu, kao i u